Vláda České republiky

Ministerstvo práce a sociálních věcí
Čj.: MPSV-2020/100509-500

V Praze 25. května 2020
Výtisk č.:

PRO JEDNÁNÍ 152. PLENÁRNÍ SCHŮZE RADY HOSPODÁŘSKÉ A SOCIÁLNÍ DOHODY ČR

Valorizace zvláštního příplatku a příplatku za práci ve ztíženém pracovním prostředí

Důvod předložení:
Materiál je předkládán na základě podnětu z jednání konaného dne 4. 5. 2020.
Projednání materiálu Plenární schůzí RHSD ČR před jeho projednáním vládou ČR.

Obsah:
I. materiál

Předkládá:
Dipl.-Pol. Jana Maláčová, MSc.
ministryně práce a sociálních věcí

Jana Maláčová

Ministerstvo práce a sociálních věcí
odbor pracovněprávní legislativy

Podkladový materiál Ministerstva práce a sociálních věcí

k bodu 1.3 programu 152. Plenární schůze RHSD ČR

Valorizace zvláštního příplatku a příplatku za práci ve ztíženém pracovním prostředí

I. Úprava zvláštního příplatku a příplatku za práci ve ztíženém pracovním prostředí, účel valorizace

Zvláštním příplatkem a příplatkem za práci ve ztíženém pracovním prostředí se v rámci platového systému zajišťuje motivace k výkonu prací v podmínkách spojených s mimořádnou neuropsychickou zátěží, rizikem ohrožení života a zdraví nebo obtížnými pracovními režimy, a v prostředí, ve kterém je výkon práce spojen s mimořádnými obtížemi vyplývajícími z vystavení účinkům ztěžujícího vlivu a z opatření k jejich snížení nebo odstranění. Příplatek současně kompenzuje zvýšené životní náklady související s dosažením a udržením požadavků k výkonu prací v těchto podmínkách. Valorizace výše těchto příplatků proto musí být stanovena tak, aby byly naplněny obě uvedené funkce. Výše zvláštního příplatku a příplatku za práci ve ztíženém pracovním prostředí však musí být zároveň stanovena v odpovídající relaci k ostatním složkám platu, aby se neoslabovaly jejich funkce (například ocenění složitosti práce nebo výkonnosti zaměstnance).

Zvláštní příplatek náleží zaměstnancům, kteří vykonávají práce v pracovních podmínkách spojených se ztěžujícími vlivy, jejichž vymezení obecně stanoví zákoník práce v § 129 odst. 1 tak, že se jedná o práce spojené s mimořádnou neuropsychickou zátěží, rizikem ohrožení života a zdraví nebo s obtížnými pracovními režimy. Pro tento účel jsou práce spojené se těmito vlivy rozděleny na základě podmínek pro hodnocení prací do pěti skupin podle míry rizik.

Příplatek za práci ve ztíženém pracovním prostředí kompenzuje ztěžující vlivy pracovního prostředí, které jsou pro účely poskytování tohoto příplatku uvedeny v § 6 odst. 2 nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních

zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí. Ztíženým pracovním prostředím je prostředí, ve kterém je výkon práce spojen s mimořádnými obtížemi vyplývajícími z vystavení účinkům ztěžujícího vlivu a z opatření k jejich snížení nebo odstranění. Nárok na příplatek se posuzuje u každého z uvedených ztěžujících vlivů samostatně.

II. Systémová východiska valorizace výše zvláštního příplatku a příplatku za práci ve ztíženém pracovním prostředí ve veřejných službách a správě a ve státní službě

Při změnách v úpravě zvláštního příplatku i příplatku za práci ve ztíženém pracovním prostředí je nezbytné z hlediska spravedlivého přístupu provádět systémovou komparaci ztěžujících vlivů působících na zaměstnance ve veřejných službách a správě v pracovním poměru odměňované podle stejných právních předpisů (zákoníku práce a k němu vydaných prováděcích nařízení vlády) i státních zaměstnanců, jejichž odměňování je upraveno zákonem o státní službě a příslušným prováděcím nařízením vlády. Vzhledem k navyšování platových tarifů realizovanému od doby, kdy byla naposledy zvýšena spodní a horní hranice rozpětí zvláštních příplatků a příplatku za práci ve ztíženém pracovním prostředí o 25 % (horní hranice od 1. 11. 2017 a spodní hranice od 1. 1. 2019), by bylo možné v zájmu obnovení relace mezi těmito složkami platu stanovovanými absolutními částkami uvažovat o opětovném navýšení rozpětí stanovených pro jednotlivé skupiny zvláštních příplatků i příplatku za práci/službu ve ztíženém pracovním prostředí. Platové tarify se obecně zvýšily v roce 2018 o 10 %, v roce 2019 o 5 % a pro rok 2020 bylo stanoveno zvýšení všech platových tarifů o 1 500 Kč za měsíc, což v jednotlivých platových třídách a platových stupních znamenalo navýšení od 2,91 do 12,58 %, takže střední navýšení činilo 7,75 %. **Pro zachování stávajících relací platových tarifů a uvedených příplatků by tak bylo systémové uvažovat o zvýšení spodních a horních hranic zvláštních příplatků a příplatku za práci ve ztíženém pracovním prostředí o cca 20 %.**

III. Návrh na zvýšení zvláštního příplatku a příplatku za práci ve ztíženém pracovním prostředí ve veřejných službách a správě a ve státní službě o 25 % nebo 50 % a jeho dopady

Při případném navýšení zvláštního příplatku a příplatku za práci ve ztíženém pracovním prostředí o 25 % nebo 50 % by výše těchto příplatků byla následující:

Zvláštní příplatek skupina	Současná výše (Kč)		Po navýšení o 25 % (Kč)		Po navýšení o 50 % (Kč)	
	od	do	od	do	od	do
I.	500	1300	630	1630	750	1950
II.	750	2500	940	3130	1130	3750
III.	1250	5000	1570	6250	1880	7500
IV.	1880	7500	2350	9380	2820	11250
V.	2500	10000	3130	12500	3750	15000
Příplatek za práci ve ztíženém pracovním prostředí	500	1800	630	2250	750	2700

Zdroj: Výpočet MPSV

Náklady navýšení příplatků

Vzhledem k tomu, že procentní podíl zvláštních příplatků na celkovém objemu prostředků na platy za jednotlivé rozpočtové kapitoly a rozpočty územních samosprávních celků činí jen cca 3,2 % a podíl příplatku za práci/službu ve ztíženém pracovním prostředí nedosahuje ani 0,05 %, pak pokud by mělo dojít k navýšení spodních i horních hranic uvedených příplatků o 25 %, jednalo by se o roční náklady ve výši cca 2,6 mld. Kč (z toho cca 617,8 mil. Kč připadá na rozpočty územních samosprávních celků) a v případě navýšení o 50 % by se v celkovém objemu prostředků na platy jednalo o cca 5,2 mld. Kč (z toho cca 1,24 mld. Kč připadá na rozpočty územních samosprávních celků). Pro kalkulaci dopadů na rozpočty veřejných zdravotních pojišťoven nejsou data k dispozici.

Uvedené údaje by mohly vést k myšlence, že ani zvýšení spodních a horních hranic příplatků o 50 % by veřejným rozpočtům nemělo způsobit velké potíže a mohlo by být realizováno v rámci již alokovaných objemů prostředků na platy. Zde je však třeba zdůraznit, že uvedené zvýšení nedopadá na celou rozpočtovou sféru konstantně a právě v oblastech, kde za vykonávané práce přísluší i zvláštní příplatky, je již nyní často pociťován nedostatek finančních prostředků potřebných na financování

mimotarifních složek platu (kterými je mimo zvláštního příplatku nebo příplatku za práci ve ztíženém pracovním prostředí např. i osobní příplatek). Z důvodu nedostatku finančních prostředků jsou pak příplatky poskytovány na úrovni spodní hranice rozpětí a další zvýšení této hranice bez příslušného navýšení finančního krytí by mohlo vést k paradoxní situaci, že by zaměstnavatel tyto příplatky musel poskytnout na úkor jiných mimotarifních složek a plat konkrétního zaměstnance by se ani nemusel zvýšit. K uvedené situaci podle poznatků z praxe dochází například v zařízeních sociálních služeb. Po zvýšení spodní hranice zvláštního příplatku od 1. 1. 2019 došlo k navýšení objemu prostředků na zvláštní příplatky z 287 973 tis. Kč na 558 119 tis. Kč. Data ilustrující nárůst nákladů při navýšení zvláštních příplatků o 25 % nebo 50 % některým konkrétním skupinám zaměstnanců (k nimž jsou dostupná podrobnější data) jsou uvedena v následující tabulce.

Skupina zaměstnanců	**Objem prostředků na zvláštní příplatky v roce 2019** (v tis. Kč)	**Navýšení o 25 %** (v tis. Kč)	**Dodatečné náklady navýšení o 25 %** (rozdíl oproti roku 2019, v tis. Kč)	**Navýšení o 50 %** (v tis. Kč)	**Dodatečné náklady navýšení o 50 %** (rozdíl oproti roku 2019, v tis. Kč)
Zaměstnanci v zařízeních sociálních služeb	558 119	697 650	139 531	837 180	279 061
Zaměstnanci v regionálním školství	702 411	878 020	175 609	1 053 620	351 209
Zaměstnanci ve státní službě	559 230	699 040	139 810	838 850	279 620
Celkem	---	---	**454 950**	---	**909 890**

Zdroj: Statistiky MPSV a MŠMT, Výstupy ISP

IV. Závěr

1. Valorizaci zvláštních příplatků a příplatku za práci ve ztíženém pracovním prostředí nelze spojovat pouze s oceněním vlivů souvisejících s výkonem prací v podmínkách nouzového stavu a rizika onemocnění způsobeného koronavirem SARS-CoV-2.
2. Zvýšením zvláštního příplatku a příplatku za práci ve ztíženém pracovním prostředí ve veřejných službách a správě a ve státní službě o 25 % nebo 50 %

by se výrazně zvýšila váha negativních vlivů práce a pracovního prostředí na úkor ostatních složek platu, zejména platového tarifu.

3. Zvýšení zvláštního příplatku a příplatku za práci ve ztíženém pracovním prostředí ve veřejných službách a správě a ve státní službě o 25 % nebo 50 % by bylo nutno spojit s poskytnutím dodatečných prostředků na platy, aby nedocházelo k jejich úhradě na úkor ostatních složek platu, zejména osobního příplatku.

V Praze dne 18. 5. 2020